

בעניין:

1. תנו לחיות לחיות (ע"ר)

2. אנונימוס – עמותה לזכויות בעלי-חיים

שתייהן באמצעות עו"ד יוסי וולפסון ו/או נטע יגר ו/או לימור קרוכמל-שניידר ו/או קרין פרלשטיין ו/או שגיב לוי מהמחלקה המשפטית של תנו לחיות לחיות רחוב דב פרידמן 8, ת.ד. 3602, רמת-גן 52136 טל': 03-6241776, פקס': 03-6241779
נייד (עו"ד וולפסון): 052-2598773

העותרות

-- נ ג ד --

1. מנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות

באמצעות ב"כ מפרקליטות המדינה רחוב סלאח אלדין 29, ירושלים טל': 02-6466590, פקס: 02-6467011

2. חב' דה לוי תוצרת חקלאית בע"מ

3. חב' איילות תוצרת חקלאית בע"מ

שתייהן באמצעות עו"ד אמיר רנן רחוב כנרת 5, ת.ד. 909, בני-ברק 5110804 טל': 03-5788770, פקס: 03-5788771

4. עגלי טל שיווק בקר בע"מ

5. ראשי בקר בע"מ

6. משק תמיר נהלל בע"מ

7. משק אלי לוין

ארבעתם באמצעות ב"כ ממשרד עו"ד גיל להב רחוב השילוח 4 (בית מישורים), ת.ד. 6907, פי"ת 4934829 טל': 03-6128040, פקס: 077-5558075

8. בקר תנובה – שותפות מוגבלת רשומה

באמצעות ב"כ איתמר ענבי ואח' ממשרד ש. פרידמן ושות', עורכי דין רחוב סחרוב 9, ת.ד. 15065, חיפה 3508409 טל': 04-8546666; פקס: 04-8546677
דוא"ל: haifa@friedman.co.il

9. בית מטבחים דבאח בע"מ

10. סאלח דבאח ובניו בע"מ

11. בקר וכבשים דבאח בע"מ

שלושתם באמצעות ב"כ עו"ד גילי שפר ואחרים ממשרד בן ארי, פיש סבן ושות' רחוב מעלה השחרור 15, חיפה 3328439 טל': 04-8371505, פקס': 04-8370231

12. אמפ"י התאחדות מפטמים ישראלית

באמצעות ב"כ המשיבות 2-3.

המשיבים

הודעה מעדכנת מטעם העותרות

בהתאם להחלטת בית-המשפט הנכבד מיום 25.12.2016 מתכבדות העותרות להגיש הודעה מעדכנת.

הגיעה העת שהמשיב יתייחס לטענת העותרות בדבר החלופה של יבוא בשר

1. הטענה המרכזית בעתירה היא שלפרקטיקה האכזרית-עד-בלי-נשוא של המשלוחים החיים יש חלופה פשוטה ומתבקשת: ישראל ומדינות אחרות באזורנו ממילא מייבאות בשר טרי (וקפוא) מרחבי העולם, שהופק מבעלי-חיים שנשחטו סמוך למקומות הגידול שלהם, מבלי שהובלו מקצה העולם עד קצהו במסעות ייסורים ארוכים, אל בית מטבחים בקצה תבל. בשר זה אף זול מהבשר שמופק מבעלי-חיים שמיובאים לישראל בחיים. גורמי מקצוע בכל העולם מסכימים: יש להימנע מהובלות ממושכות של בעלי-חיים. בעל-חיים שנגזר עליו להישחט – יש לשוחטו קרוב ככל הניתן למקום בו גדל.

מאחר שלמשלוחים החיים האכזריים ישנה חלופה מידתית בדמות הסחר בבשר, טוענות העותרות בעתירתן שהמשך מתן ההיתרים ליבוא בעלי-חיים חיים לשחיטה חוטא לעקרונות המידתיות, ואילו המשלוחים עצמם מהווים עבירה על חוק צער בעלי-חיים.

2. המשיב 1 (להלן: "המשיב") בחר בתגובתו המקדמית להימנע מלהתמודד עם טענה זו, בנימוק שיבוא בשר טרי לישראל אינו אפשרי לעת הזו.

כלשון המשיב:

"במצב הדברים הנוכחי השוק המקומי לגידול בקר וצאן לבשר או יבוא בשר מצונן אינם מסוגלים לספק את הביקוש המקומי לבשר טרי" (סעיף 3 לתגובה המקדמית. ר' גם בסעיף 7).

בסעיף 16-23 תיאר המשיב את המצב שהיה קיים עד 2015 בתחום היבוא של בשר טרי, והדגיש כי זה "מהווה כ-4% בלבד מסך היקף הבשר הטרי בארץ בשנת 2015" (סעיף 22).

לאור נתונים אלו חידד המשיב:

"למען הסר ספק נבקש להבהיר, כי אין בתגובה זו משום קביעה מה היא מצב הדברים בתרחיש תיאורטי בו ניתן יהא לספק את הביקוש המקומי באמצעות בשר מצונן וגידול מקומי בלבד. אם יתממש תרחיש עתידי שכזה אזי תידרשנה הרשויות המוסמכות לכלל השיקולים הרלבנטיים ולאורם תגבשנה את מדיניותן העדכנית". (סעיף 34 לתגובה המקדמית).

במלים אחרות: המשיב הבהיר כי תגובתו מתעלמת מהטענה המרכזית בעתירה – שיש לאסור את המשלוחים לאור חלופת יבוא הבשר הטרי. המשיב נימק זאת בנסיבות ששררו לדבריו בשנת 2015, והודיע שבהתקיים התנאים המתאימים, תהיה טענה מרכזית זו ראויה לתשובה.

3. בהמשך תגובתו המקדמית חוזר המשיב על כך שהמשך המשלוחים החיים הוא מבחינתו רעה שהכרח להשלים עמה, אולם הדבר ישתנה אם יהיה שינוי מהותי בהיקף יבוא הבשר הטרי:

“בנקודת הזמן הזו, ובנתונים העובדתיים שנפרסו לעיל, וכל עוד לא יחול שינוי מהותי בהיקפי יבוא הבשר המצונן, אין מנוס מהמשך יבואם של עגלים” (סעיף 47 לתגובה).

4. בסעיף 58 לתגובה כתב המשיב כי התרת המשלוחים החיים, כל עוד לא קיימת להם חלופה היא **“לעת הזו בגדר הכרח בל יגונה”** (הדגש במקור) ו**“איזון לשעה”**. בסעיף 59 הסתייג המשיב מ**“מעבר חד ועל אתר** ממדיניות המאפשרת יבוא ניכר ומשמעותי של בקר לשחיטה למדיניות האוסרת יבוא כאמור”.

5. לאורך כל הדרך טענו העותרות כי חלופת הסחר בבשר קיימת, גם אם לא מומשה בפועל, ושהמשיב מתעלם ממנה וטוען שהיא אינה מעשית מבלי שעשה את הבדיקות הנדרשות. ההתפתחויות שחלו בשנת 2016 מלמדות שהעותרות צדקו. המציאות הוכיחה שיבוא בשר טרי לישראל הוא אפשרי וכלכלי.

6. בשנת 2016 יצא פוטנציאל היבוא של הבשר הטרי מן הכוח אל הפועל. ה**“שינוי המהותי בהיקפי היבוא של בשר מצונן”** [כלשון המשיב] התחולל. ה**“תרחיש התיאורטי”** [כלשון המשיב] שיחייב התייחסות לטענות העותרות – התרחש בפועל. נוכח זאת, גם לגישת המשיב, שומה עליו לשקול מחדש את עמדתו.

7. נתחיל, אם כן, בתיאור השינוי שהתחולל בתחום היבוא של בשר בקר טרי (מצונן) לישראל.

יבוא בשר טרי לישראל בשנת 2016

8. את המהפכה בתחום יבוא הבשר הטרי לישראל סיכם משרד הכלכלה בהודעה לעיתונות שהוציא ביום 5.12.2016. לפי ההודעה:

“עמית לנג, מנכ”ל משרד הכלכלה והתעשייה, ציין כי מדובר במהפכה של ממש בשוק הבשר הטרי. לפני שנה בדיוק, למעלה מ-80% מן הבשר הטרי הנמכר ברשתות היה במקורו משחיטה מקומית, ובעיקר משני שחקנים מקומיים דומיננטיים, ששלטו בכ-80% משוק הבשר הכשר הטרי המקומי. ואילו היום, כשנה לאחר תחילת היבוא של בשר טרי במסגרת המכסות פטורות ממכס, מהווה הבשר המצונן המיובא למעלה מ-66% מן הבשר הטרי הנמכר ברשתות. דבר זה, מציין לנג, מביא להגברת התחרות והפחתת המחירים לצרכן”.

ההודעה של משרד הכלכלה מיום 5.12.2016, כפי שהודפסה מאתר המשרד, מצורפת **כנספח**

ע/25

9. עד כמה גדולה הפחתת המחירים לצרכן מתברר מהודעה קודמת של משרד הכלכלה, מיום 20.7.2016, לפיה:

“על פי נתוני חברת ייעוץ חיצונית, שהוכנו עבור משרד הכלכלה, נמצא כי המכסות הפטורות ממכס יצרו אלטרנטיבה לצרכן הסופי לרכישת בשר טרי במחירים הנמוכים ב-11%-25% מהמחיר שהיה מקובל טרם הפתיחה ליבוא”.

ההודעה של משרד הכלכלה מיום 20.7.2016, כפי שהודפסה מאתר המשרד, מצורפת כנספח ע/26.

10. לפחות אחת החברות הפועלות בתחום יבוא הבשר הטרי טוענת כי פוטנציאל הוזלת המחירים גדול אף יותר, וכי היא היתה בהליכי התקשרות ליבוא בשר מבית מטבחים בפולין במחיר נמוך יותר, התקשרות שסוכלה בשל התקשרות של תנובה, המשיבה 8, עם אותו בית מטבחים במחיר גבוה יותר.

מכתבם של עוה"ד גולן ופראוור מ-3.12.2015, בו מופיעה הטענה, מצורף כנספח ע/27.

11. הרקע לנסיקת היבוא של בשר טרי הוא במאמץ של הממשלה להוזיל את מחירי הבשר באמצעות יצירת תחרות במקטע השחיטה.

בחוות-הדעת הכלכלית מטעם העותרות, מיום 11.4.2016 (נספח ע/24), הוסבר כי המשלוחים החיים פוגעים בתחרות בשוק הבשר.

שחיטת יונקים בישראל נשלטת באופן כמעט מוחלט בידי הדואופול דבאח-תנובה (המשיבים 8-11). מטבע הדברים, בעלי-חיים ילידי הארץ נשחטים בארץ – ועל-ידי אותו דואופול. אולם לגבי בעלי-חיים ילידי חו"ל קיימת ברירה: ניתן להביא אותם לארץ במשלוחים חיים – ואז הם יישחטו ע"י הדואופול, אשר בפועל מחזיק כיום גם באינטגרציה אנכית ושולט גם במקטע היבוא. לעומת זאת, אם בעלי-חיים אלו נשחטים בסמוך למקום הגידול שלהם, השחיטה היא בידי בתי-מטבחים זרים, אשר מתחרים עם הדואופול ושוברים את שליטתו בשוק. לבתי-מטבחים אלו יש לא פעם גם יתרונות יחסיים, כגון יתרונות גודל וקרבה לאזורי מרעה איכותיים. יתרון יחסי נוסף שיש להם הוא נגישות לשוק עבור בשר שאין לו ביקוש גדול בישראל. החלקים האחוריים של בעלי-החיים ובשר של בעלי-חיים שנמצאו טרפים, נמכרים בישראל לשוק הלא כשר, המצומצם בהיקפו, במחירי עלות פחות או יותר, כשאת הרווחים עושים בתי-המטבחים ביחס לבשר המשוק בשוק הכשר. לבתי-מטבחים בחו"ל יש שווקים שמעוניינים דווקא בחלקים אלו.

המרת המשלוחים החיים ביבוא בשר יוצרת, אם כן, תחרות, שוברת את הדואופול, מאפשרת לצרכן הבשר הישראלי ליהנות מיתרונות יחסיים של בתי-מטבחים בחו"ל, ומוזילה את מחיר הבשר לצרכן.

12. ניתוח זה, שהביאה העותרת בפני בית-המשפט בתגובתה מיום 17.4.2016, זכה מאוחר יותר לאסמכתה רשמית בדמות דו"ח של הרשות להגבלים עסקיים מיום 1.8.2016. לפי הדו"ח, 77% מהשחיטה הכשרה של בקר בישראל נעשית בדואופול דבאח-תנובה, ועוד 18% (ובסה"כ 95%) בבית המטבחים חיפה (ע' 7 לדו"ח). זאת ועוד:

"מקטעי הייצור והשיווק של בשר בקר טרי מפורק הם בעלי מאפיינים אוליגופוליים מובהקים. תנובה ודבאח הם הגורמים היחידים אשר מייצרים בישראל בשר בקר טרי מפורק באופן עצמאי והדומיננטיים ביותר בשיווק בשר בקר טרי מפורק משחיטה מקומית. נכון לסוף שנת 2015, היקף יבוא של בשר בקר טרי היה זניח ולא היווה רסן תחרותי משמעותי".

הדו"ח מתאר את היבוא של בשר טרי כפתרון להגדלת התחרותיות:

"יבוא של בשר טרי יכול להביא להפחתת התלות בשחקנים העיקריים הפועלים כיום בשוק בישראל, הדומיננטיים מאד גם בשחיטה המקומית וגם בשיווק, ויכול להביא לפתיחת הענף לתחרות" (ע' 16).

הדו"ח מתאר את הגידול ביבוא הבשר הטרי במחצית הראשונה של שנת 2016, וקובע שהדבר הגביר את התחרות בענף. עולה מהדו"ח, שגם לאחר שהוגדלו עד מאוד המכסות ליבוא בשר בפטור ממכס, השוק לא הגיע לרוויה אדרבא:

"מכסות ליבוא בשר בקר טרי הן משאב במחסור" (ע' 19).

דו"ח הרשות להגבלים עסקיים מיום 1.8.2016 מצורף **כנספח ע/28**.

13. ניתוח כלכלי זה הוביל את שר האוצר לחתום ביום 13.10.2016 על צו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 3), התשע"ז-2016.

לפי הצו, המכסה הוולונטרית ליבוא בשר בקר בפטור ממכס תעלה בהדרגה משנה לשנה. בשנת 2016 היא כבר הועלתה ל-7,500 טון, ובכל שנה היא תוגדל ב-2,500 טון נוספים, עד שהחל משנת 2020 היא תעמוד על 17,500 טון בשנה (מלכתחילה דובר על לוח זמנים קצר יותר, אולם הוא הוארך, לפי העיתונות בלחץ המשיבה 8).

מכסה וולונטרית זו מתווספת למכסות פטורות ממכס שמקורן בהסכמי סחר בילטרליים עם ארצות-הברית, האיחוד האירופי, אורגוואי ופרגוואי (דו"ח הרשות להגבלים עסקיים, ע' 15).

בנוסף להגדלת המכסה הפטורה ממכס, הצו מפחית את שיעור המכס על בשר בקר טרי. כיום המכס הגבוה הופך את היבוא של בשר טרי ללא-כלכלי אלא במסגרת מכסה פטורה ממכס. הפחתת המכס צפויה להפוך גם יבוא מעבר למכסה לכלכלי.

צו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 3), התשע"ז-2016, מצורף **כנספח**

ע/29.

14. בנוסף לגידול בכמויות, חל גידול גם במספר המדינות מהן מיובא בשר בקר טרי לישראל.

ליבוא הבשר הטרי מפולין ומארגנטינה התווסף במהלך השנה יבוא של בשר טרי מאירלנד, מספרד, מצרפת ומארצות-הברית.

כתבה מעיתון דמרקר, מיום 15.9.2016, אודות היבוא מאירלנד, ספרד וצרפת, מצורפת כנספח ע/30.

כתבה מעיתון דמרקר, מיום 24.11.2016, אודות היבוא מארצות הברית, מצורפת כנספח ע/31.

15. לסיכום נקודה זו חשוב לחדד ולהדגיש:

השאלה הרלוונטית לתיק דנן היא זו: האם ברמת ההיתכנות הטכנית ניתן לספק את הביקוש לבשר טרי בישראל מבלי להסתמך על משלוחים חיים. כלומר, האם ניתן לספק ביקוש זה על-ידי השילוב של שחיטת בעלי-חיים ילידי ישראל ויבוא של בשר טרי. אם כן – ואין עוד ספק שכן – הרי שקיימת חלופה מיידית יותר למשלוחים החיים. בהתקיים חלופה למשלוחים החיים שפגיעתה פחותה – אסור למשיב, כעניין של דין – לתת היתרים למשלוחים חיים של בעלי-חיים לשחיטה.

אין לערב שאלה זו, שהיא שאלה שבדן, עם שאלה אחרת שהיא שאלה שבמדיניות כלכלית: יבוא הבשר לישראל כפוף למיסוי, הנגזר ממדיניות המחירים של משרד האוצר. משרד האוצר עשוי לסבור, כי די בשינויים הקיימים במשטר המכס כדי להביא את שוק הבשר הטרי לרמת המחירים בה הוא מעוניין, גם בהינתן איסור על משלוחים חיים. משרד האוצר עשוי לסבור, שלשם הגעה לרמת המחירים בה הוא מעוניין נחוצים שינויים אחרים במשטר המכס או צעדים כלכליים אחרים. זהו כבר עניין של מדיניות כלכלית.

בדומה לכך, אין לערב שאלה זו, משדה המשפט, בשאלה משדה הכלכלה: אין רלוונטיות לשאלה אם די בשינוי במשטר המכס כשלעצמו כדי להביא לביטול המשלוחים החיים בשל פעולתם של כוחות שוק. הסעד המבוקש בעתירה דנן נוגע לסמכויות המינהליות של המשיב, מנהל השירותים הווטרינרים, לפי פקודת מחלות בעלי-חיים, להתיר או לאסור יבוא של בעלי-חיים. הפקודה קובעת במפורש שבהפעלת הסמכות על המשיב לשקול שיקולים לצמצום פגיעה ברווחתם של בעלי חיים. זו גם ההלכה הפסוקה. השאלה אם ניתן להביא להפסקת המשלוחים החיים באמצעות מהלכים כלכליים כאלו או אחרים היא שאלה מסקרנת, שמתעוררת באופן טבעי נוכח ההתפתחויות עליהן הצבענו, אולם היא מחוץ לשדה הדין בסמכויות המינהליות של המשיב.

נתונים עדכניים על המשלוחים החיים

16. אף שבשנת 2016 התברר בצורה ברורה ביותר שיבוא בשר טרי הוא חלופה מעשית וזולה למשלוחים החיים, מספר בעלי-החיים שהמשיב התיר לייבא, לשם שחיטתם כאן, נסק.

מספר בני הבקר שיובאו לישראל בשנת 2016 עמד על 236,885 ועוד 1,105 שיובאו ישירות לרש"פ. מספר הכבשים שיובאו לישראל בשנת 2016 עמד על 307,142 ועוד 26,840 שיובאו ישירות לרש"פ. **בסה"כ מדובר ב-571,972 בעלי-חיים שהגיעו לישראל במשלוחים החיים בשנת 2016: שיא של כל הזמנים ועלייה של 95% ביחס לשנת 2015.**

דו"ח יבוא בקר וצאן של השירותים הווטרינרים לשנת 2016 מצורף כנספח ע/32.

17. באשר לשיעורי התמותה במשלוחים החיים, קיבלו העותרות נתונים ממשרד החקלאות, לפי חוק חופש המידע, בהתייחס למשלוחים מאירופה בעשרת החודשים האחרונים של שנת 2015. מנתונים אלו עולה ששיעור התמותה הממוצע במשלוחים אלו (רובם בים, מיעוטם באוויר) עמד על 0.53%. כלומר אחד מכל 188 בעלי-חיים דווח כמת במהלך המסע או בימים הספורים של ההסגר שבאים אחריו. במשלוח אחד עלה שיעור המתים על אחד מכל עשרה, ובשני משלוחים הוא עלה על אחד מכל 17.

מתוך 73 משלוחים ימיים של עגלים, ב-21 עלה שיעור התמותה במסע הימי לבדו על 0.5% – שיעור תמותה חריג, שבמשלוחי בקר שמשכם פחות מעשרה ימים מחייב, לפי החקיקה באוסטרליה, דיווח וחקירה.

טבלת האקסל שהתקבלה לפי חוק חופש המידע, ועליה התחשיבים (התחשיבים שביצעה העותרת הם באדום), מצורפת כנספח ע/33.

18. בין המשלוחים לישראל בשנת 2016 התבלטו מספר מקרים של תקלות ואסונות:

19. בחודש ינואר 2016 יצאה האניה Ocean Outback מנמל פרימנטל במערב אוסטרליה ועליה משלוח של טלאים ועגלים לישראל. סמוך לאחר צאתה מהנמל התרחשה באניה תקלה מכאנית. במשך כעשרה ימים היתה האניה תקועה מול חופי אוסטרליה, כשהטמפרטורות הקיציות (שם) מעל 30 מעלות בצל. לבסוף, ולא לפני שנרשמה תמותה בקרב בעלי-החיים בספינה, החליט היצואן האוסטרלי לשנות את יעד הספינה: הטלאים נפרקו חזרה באוסטרליה והעגלים נשלחו לדרום מזרח אסיה. בעקבות החלטת היצואן האוסטרלי ביטל גם המשיב את היתר היבוא לישראל.

עוד במהלך ההתרחשויות פנתה העותרת 1 לשר החקלאות, והצביעה על כך שלא מדובר במקרה בודד אלא בתופעה החוזרת על עצמה. העותרת ציינה במכתבה מקרים קודמים של עיכובים בשל כשלים מכאניים באניות (לרבות מקרה קודם באניה Ocean Outback), שחלקם הסתיימו באסונות רבתי. במכתב דרשה העותרת 1 שיבוטל היתר היבוא למשלוח הקונקרטי (דבר שכאמור נעשה, לאחר שהיצואן החליט להסיט את האוניה ליעד אחר) וכן

דרשה שלא לאשר משלוחים באניות עם היסטוריה של עיכובים בשל כשלים מכאניים. עוד דרשה העותרת 1 להשעות את המשלוחים מאוסטרליה עד לקיום תחקיר ואימוץ פרוטוקולים מוסכמים לפעולות הנדרשות במקרים מעין זה.

מכתבה של העותרת 1 לא נענה.

מכתבה של העותרת 1 לשר החקלאות, מיום 5.1.2016, מצורף כנספח ע/34.

20. הגעתו של המקרה הבא של עיכוב בעקבות תקלות מכאניות היתה רק עניין של זמן.

ב-21.11.2016 הגיעה לנמל אשדוד האניה Holstein Express, לאחר שבעלי-החיים סבלו בבטן האוניה לא פחות מ-26 ימים(!) בדרכה מפורטוגל לישראל. המסע שאמור להימשך רק שישה ימים התארך בשל תקלות טכניות באוניה.

21. ב-21.12.2016 הגיע לישראל בטיסת אל-על משלוח של עגלים מהונגריה. כ-120 עגלים מתו במהלך הטיסה. בעקבות האסון הוציא הממונה לפי חוק צער בעלי-חיים והוטרין הראשי ליבוא וליצוא בשירותים הוטרין מכתב ליבואני הבקר ולחברות אל-על וק.א.ל. מהמכתב עולה שמזה זמן השירותים הוטרין היו מודעים למה שמתואר במכתב כ"תנאים שאינם מתאימים להובלה ופוגעים ברווחת המקנה המוטס", אבל הסתפקו בהתרעות לחברות התעופה. רק בעקבות האסון הושעה היבוא בדרך האוויר עד לסיומו של תחקיר ביחס לאותו אסון.

מכתביהם של הממונה לפי חוק צער בעלי-חיים ושל הרופא הוטרין הראשי ליבוא וליצוא, מיום 22.12.2016, מצורפים כנספח ע/35.

עדכון בדבר אי-אכיפת החוק

22. במסגרת העתירה ובמסגרת תגובת העותרות לתגובות המקדמיות של המשיבים, התייחסנו גם לנושא אכיפת התקנות הקיימות בנושא: תקנות הבהמות והעופות (הובלה בדרך היס), 1936, ותקנות צער בעלי חיים (הגנת בעלי חיים)(הובלת בהמות), תשס"ו-2006.

23. לגבי תקנות הבהמות והעופות (הובלה בדרך היס), 1936, תמהנו על כך שהמשיב החליט שלא לאוכפן משום שלגישתו הן מיושנות ו"אין פועלים לפיהן" (סעיף 38ג) לתגובה), זאת בשעה שהמשיבות 9-11 טוענות שהן מקפידות לקיים את תקנות אלו (סעיפים 40 ו-46 לתגובתן). הצבענו גם על כך שלמצער חלק ניכר מהוראות תקנות אלו ממשיכות להיות רלוונטיות כיום ממש כמו ביום התקנתן.

דברים הנאמרים במסגרת הליך כגון ההליך דן, ניתן היה לצפות שיכו גלים כלשהם, אולם ככל הידוע לעותרות, לא חל שינוי בגישת המשיב לתקנות אלו.

24. לגבי תקנות צער בעלי חיים (הגנת בעלי חיים)(הובלת בהמות), תשס"ו-2006, הצבענו על כך שנכון למועד הגשת העתירה, אין המשיב אוכף את ההוראה בתקנות שעניינה תיעוד ההובלות (תקנה 5), שהיא אמצעי מרכזי למעקב ולאכיפת התקנות כולן (ראו סעיפים 38-42 לעתירה).

עוד הצבענו על שורה של תלונות שהגישו העותרות על הפרת הוראות תקנות אלו ועל הפרת חוק צער בעלי-חיים בפריקת בעלי-חיים בנמלים ובהובלתם מהנמלים לתחנות ההסגר ומהן למפטמות (סעיפים 43-48 לעתירה).

ושוב סברו העותרות כי הנחת הדברים לפתח פרקליטות המדינה, במסגרת עתירה לבג"ץ, ודאי שתעורר את המערכת לפעולה מתקנת. זאת במיוחד כאשר המדינה מבקשת לשכנע את בית-המשפט שבמקום לנקוט באמצעי שפגיעתו פחותה – המרת המשלוחים החיים בסחר בבשר – די ברגולציה של אופן ביצוע המשלוחים.

ושוב העדכון הוא שאין עדכון.

למיטב ידיעתן של העותרות, עד היום אין המשיב אוכף את הוראות תקנה 5 לתקנות צער בעלי חיים (הגנת בעלי חיים)(הובלת בהמות), תשס"ו-2006. ובנוגע לפניות הנזכרות בסעיפים 43-48 לעתירה לא התקבלה ולו תשובה נוספת אחת.

גם תלונות ששלחה העותרת 1 בשנת 2016 לגורמי משרד החקלאות, והנוגעות להובלה של בעלי-חיים שיובאו במשלוחים החיים, לא נענו.

25. אם זה האופן בו מתמודד המשיב עם אכיפת החוק בנמלים, ובהובלות קצרות יחסית בתוך ישראל, כיצד מצופה שיאכוף את החוק במשלוחים בינלאומיים ארוכים?

כי יש לומר: אכיפת רגולציה המתייחסת להובלת בעלי-חיים היא משימה קשה, מסובכת ויקרה גם לגופים בעלי יכולות ומוטיבציה גבוהים בהרבה משל המשיב. כך, למשל, לאיחוד האירופי ישנה מערכת רגולטיבית מפותחת מאוד בכל הנוגע להובלת בעלי-חיים, אולם כפי שעולה ממסמכים של האיחוד האירופי עצמו, ישנם כשלים כבדים ביישום ובאכיפה של מערכת רגולטיבית זו. המקור המרכזי לקושי הוא מחסור במשאבים, מצד אחד, והעלויות הגבוהות הכרוכות בניטור, פיקוח ואכיפה ביחס להובלות בעלי-חיים, מצד שני.

לסקירה מקיפה בעניין זה ראו:

Cussen, V.A, "Enforcement of Transport Regulations: the EU as Case Study" in Appleby M *et al* (editors) **Long Distance Transport and Welfare of Farm Animals** (CABI, 2008).

מסקנתנו של מחבר המאמר היא שנוכח העלויות הכבדות של ניטור ואכיפה, הצעד הלוגי הוא להפחית את היקפי ההובלות הממושכות באמצעות המרתן בסחר בבשר.

דו"ח חדש בדבר המשלוחים הימיים

26. לעתירה צורף דו"ח של הוטרנירית ד"ר לין סימפסון, אשר ליוותה 57 משלוחים ימיים שיצאו מאוסטרליה (נספח 1/ע לעתירה). לאחר שנים שעבדה בליווי משלוחים ימיים עברה ד"ר סימפסון לשירות הממשלתי באוסטרליה – משם פרשה בעקבות לחץ מצד תעשיית המשלוחים החיים. לאחרונה ערכה ד"ר סימפסון דו"ח הבוחן את ההתנהלות השגרתית של המשלוחים החיים אל מול הסטנדרטים של ארגון בריאות בעלי-החיים הבינלאומי (OIE).

בדו"ח מתארת ד"ר סימפסון בעלי-חיים שסובלים מרעב משום שאינם מצליחים להגיע לאבוסים או משום שאינם מצליחים להסתגל למזון המוגש באוניות, שהוא שונה מזה שהתרגלו אליו במשקי הגידול. היא מתארת בעלי-חיים שסובלים מצמא כשהצוות אינו מצליח למלא באופן שוטף את כל שקתות המים או לשמור על ניקיון. היא כותבת שבתנאי חום קשים בעלי-חיים מתים במהירות, ועומס החום מוחרף בתנאי צפיפות.

ד"ר סימפסון מתארת פציעות שנגרמות לבעלי-חיים – למשל, כאשר בים סוער הם מושלכים לעבר המעקות והקירות של המכלאות. היא כותבת שרצפות המכלאות גורמות לבעלי-החיים לפציעות, ושלמעשה טרם נמצא מבנה רצפה שמשלב בטיחות עבור בעלי-החיים, התאמה לצרכי הבטיחות והתחזוקה בספינה והיתכנות מסחרית. כאשר מספקים ריפוד הוא אינו מספק. הרצפה הלא מתאימה, הריפוד החסר וההפרשות המצטברות על הרצפה פוגעים גם ביכולתם של בעלי-החיים לנוח, וגורמים לתשישות ולחשיפה לזיהומים ולמחלות.

ביחס לאיכות האוויר כותבת ד"ר סימפסון, בין היתר, שפעם הביאה מכשיר למדידת רמת האמוניה באוויר האוניה, והקריאה שנתן המכשיר היתה "toxic levels, evacuate". העגלים הנפרקים בנמלי ישראל מכוסים באופן טיפוסי בשכבה של צואה יבשה, תוצאה של התבוססותם בצואה במהלך המסע. ד"ר סימפסון מתייחסת בדו"ח לתופעה נפוצה זו המכונה "faecal jackets", ומציינת שהיא פוגעת ביכולתם של בעלי-החיים לקרר את גופם באופן טבעי.

ד"ר סימפסון מתארת גם קושי רב לעקוב אחר מצבם של בעלי-החיים בתנאי הצפיפות והדוחק באוניות, כשהתוצאה היא שבעלי-חיים במצוקה לא מזוהים במועד.

אלה רק מקצת התופעות המתוארות ומתועדות בדו"ח.

הדו"ח של ד"ר סימפסון מצורף כנספח ע/36.

סיכום

27. הנה כי כן, הזמן החולף מחזק את טענות העותרות.

הראיות בדבר זוועות המשלוחים החיים ממשיכות להצטבר.

ממשיכות להצטבר גם הראיות לאזלת ידו של המשיב לאכוף את החוק הקיים ולמנוע אסונות.

ומנגד, המציאות מוכיחה שלאכזריות הקשה של המשלוחים החיים קיימת חלופה מידתית, מעשית וכלכלית בדמות סחר בבשר.

בנסיבות אלו, ההיתרים שממשיך המשיב ליתן ליבוא בעלי-חיים חיים המיועדים לשחיטה, ניתנים בחוסר סבירות, תוך התרת האמצעי שפגיעתו היא הרבה ביותר – וממילא בניגוד לחוק.

מכל הטעמים הללו, יתבקש בית-המשפט להוציא צו על-תנאי כמבוקש בעתירה.

רמת-גן, 2 בינואר 2016

יוסי וולפסון, עו"ד
ב"כ העותרות

ת צ ה י ר

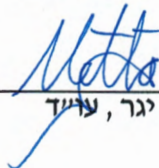
אני החתומה מטה, גברת יעל ארקין, נושאת ת.ז. 022208532, לאחר שהזהרתי כי עלי לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזה לאמור:

1. תצהירי זה ניתן בתמיכה להודעה מעדכנת בבג"ץ 7622/15 תנו לחיות ואח' נ' מנהל השירותים הווטרינרים ואח' (להלן - "העתירה") בנוגע למשלוחים החיים.
2. הריני משמשת כמנכ"לית עמותת תנו לחיות לחיות.
3. העובדות המפורטות בעתירה, בנוגע לעותרת 1 ולפניויתה הן אמת. שאר העובדות הן אמת למיטב ידיעתי והבנתי.
4. אני מצהירה כי השם דלעיל הוא שמי, החתימה דלמטה היא חתימתי, וכי תוכן תצהירי זה אמת.

תנו לחיות לחיות (ע"ר)
יעל ארקין
מס': 58-017-688-2
ת.ד. 5602 ר"ר 57136
778 01-02-277

אישור

אני הח"מ, עו"ד נטע יגר, מאשרת כי בתאריך 2.1.2017 הופיעה בפניי גברת יעל ארקין המוכרת לי אישית, וחתמה על תצהיר זה לאחר שהזהרתי אותה, כי עליה להצהיר את האמת, וכי היא צפויה לכל העונשים הקבועים בחוק, אם לא תעשה כן.

נטע יגר, עו"ד
מ.ר. 3568 נטע יגר, עו"ד